

Mormii Mushrikootaa-Kutaa 2.1

Description

Mormii 2ffaa-Aakhiratti Kafaruu isaanii

Nabiyyiin (SAW) yommuu gara Guyyaa Aakhiratti amanuutti isaan waamu, Mushrikoonni qosu fi kijibsiisuun itti deebisan. Hojii isaanii kana Qur'aana keessatti akkana jechuun kaasa:

أَلَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدْلُكُمْ عَلَى رَجُلٍ يُنَبِّئُكُمْ إِذَا مُرِقْتُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ
 لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿٧﴾ أَفْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةً ﴿٨﴾ بَلِ الَّذِينَ لَا
 نَبِلَّا لِآخِرَةٍ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالُ أَلْبَعِيدُ ﴿٩﴾

“Warroonni kafaran ni jedhan, “gara namticha ‘[Duutanii] ciccirama guutuu erga cicciramtanii booda dhugumatti isin uumama haarawa keessatti ni taatu’ jedhee isinitti odeessutti isin qajeelchinuu? Sila Rabbiin irratti kijiba uuma moo maraatutu isatti jiraa?” [Dubbiin] akkasi mitii, warroonni Aakhiratti hin amanne azaaba (adabbi) fi jallinna fagoo keessa jiru.” Suuratu Saba 34:7-8

Warroonni Rabbitti, Ergamaa Isaatti, Guyyaa Qiyaamatti hin amanne fi haqa Rabbiin irraa dhufe fudhachuu didan ni jedhan, “namticha erga duutanii qaamni keessam cicciramee fi bututee booda uumama haarawatti ni deebifamtan isiniin jedhu isinitti agarsiisnuu? Namtichi isaan jedhan Ergamaa Rabbiiti (SAW). Dubbi kana baacoo fi qishnaaf akkana jedhu. Ergasii akkana jechuun deebii walitti deddeebisu: Yommuu “erga duutanii booda lamuu ni kaafamtu” jedhu, “**Rabbitiin irratti kijiba uuma moo maraatu qabaa!?**” Rabbitiin isakana jechuun isaanitti deebisee, “[Dubbiin] akkasi mitii, warroonni Aakhiratti hin amanne azaaba (adabbi) fi jallinna fagoo keessa jiru.” Kana jechuun dhimmichi akka isaan jedhanii fi yaadanii miti. Kana irra, Muhammad (SAW) nabiyyii dhugaa dubbatu fi gara karaa qajeelatti nama qajeelchudha. Haqaan kan dhufeedha. Isaan (warroonni kafaran) immoo kijibdoota, wallaaltoota fi gowwoota ta'an “**azaaba (adabbi)**” keessa ta'u. Kana jechuun yommuu lamuu kaafaman sababa kufrii isaanitiin Aakhiratti adabbi cimaa keessa seenu. Akkasumas, addunyaa tana keessatti haqa irraa jallinna fagoo keessa jiru.[\[1\]](#)

Warroonni kafaran lamuu namni du'e kan hin kaafamne ta'u kakuu daangaa darbe kakatu. Qur'aana keessatti ni jedha:

﴿وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَنِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَن يَمْوَتْ بَلَى وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾ لِيُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي يَخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمُ
الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِبِينَ ﴿٢٩﴾﴾

“Kakuu isaanii kan daangaa gahe, “Rabbiin nama du’e hin kaasu” jechuun Rabbitti kakatan. Lakkisaa [isin kaasaa]; Waadaa Isa irratti dhugaa ta’e [Rabbiin seenee jira]. Garuu irra hedduun namootaa hin beekan. [Sababni du’a irraa isaan kaasuuf] wanta isaan keessatti wal dhaban isaaniif ibsuu fi warri kafaran kijibdoota ta’uu isaanii akka beekaniifi.” Suuratu An-Nahl 16:38-39

Namoonni kafaran kunniin jirenyaa addunyaa tana malee jirenyi biraakka hin jirre godhanii yaadu. Aakhiratti amanuuf abbootin isaanii akka kaafaman barbaadu. Rabbiin olta’aan ni jedha:

﴿لَوْا مَا هِيَ إِلَّا حَيَا تُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُمْ بِذَلِكَ
عِلْمٌ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُونَ ﴿٣٠﴾ وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ عَآيَاتُنَا بَيْنَتِ مَا كَانَ حُجَّتَهُمْ إِلَّا
الْوَا أَئْتُوْا بِئَابَائِنَا إِنْ كُنْتُمْ صَدِيقِينَ ﴿٣١﴾ قُلِ اللَّهُ يُحِبِّكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ
كُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ لَا رَبِّ فِيهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾﴾

“Jirenyaa addunyaa teenya [tana] malee ishiin (jirenyi) homaayyu miti. Ni duuna, ni jiraanna. Yeroo malee wanti nu balleessu hin jiru.” Jedhan. Kana ilaachiseisaan beekumsa hin qaban. Isaan warra shakkan malee homaayyu miti. Yeroo keeyattoonni (aayaatni) Keenya ifa ba'anii isaan irratti dubbifaman, ragaan isaanii [kan ittiin morman], “Yoo kan dhugaa dubbattan taatan abbooti keenya fidaa.” jechuu malee wanta biraakka hin taane. Jedhi, ‘Rabbumatu isin jiraachiseee ergasii isin ajjeesa. Ergasii Guyyaa Qiyaamaa keessa walitti isin qaba. Isa keessa mamiin (shakkiin) hin jiru. Garuu irra hedduun namootaa hin beekan.’ ” Suuratu Al-Jaasiyah 45:24-26

Warrooni jirenyaa du’aan boodaatti hin amanne fi kijibsiiyan ni jedhan, “**Jirenyaa addunyaa teenya [tana] malee ishiin (jirenyi) homaayyu miti. Ni duuna, ni jiraanna**” Kana jechuun jirenyaa addunyaa tana malee jirenyi biraakka hin jirtu. Nuti ni duuna, ijoolleen teenya ni jiraatu ykn ni jiraanna, ni duuna.^[2] Kana booda, lama kaafamu fi Qiyaaman wanti jedhamu hin jiru. “**Yeroo malee wanti nu balleessu hin jiru.**” Kana jechuun halkanii guyyaan darbuu fi dheerinna umrii malee wanti nu balleessu ykn ajjeesu hin jiru^[3]. “**Kana ilaachiseisaan beekumsa hin qaban. Isaan warra shakkan malee homaayyu miti.**”

Kaafiroonni kunniin wanta jedhan kana ilaachisee beekumsa dhugaa hin qaban. Wanti isaan jedhan kuni yaada sobaa ofii uuman malee odeefannoona Rabbiin irraa isaaniif dhufe ykn ragaa dhugaa hin qaban. Wanti isaan jedhan kuni shakkii fi yaada ragaa hin qabne irraa kan madde malee homaayyu miti[4].

“Yeroo keeyattoonni (ayaatni) Keenya ifa ba’anii isaan irratti dubbifaman” kana jechuun yommuu haqni isaaniif ifa godhamuu fi qaamoleen namaa erga badanii fi bututanii booda Rabbiin isaan deebisu irratti Danda’aa akka ta’e ragaan isaaniif dhiyefamu, “**ragaan isaanii [kan ittiin morman], ‘Yoo kan dhugaa dubbattan taatan abbooti keenya fidaa.’** jechuu malee wanta biraahin taane.” Kana jechuun wanti isin jettan haqa yoo ta’e abbooti keenya jiraachisaa.[5]

Rabbitiin subhaanahu hanga Qiyaamaan dhaabbattu eenyullee addunyaa tanatti akka hin deebine murteesse jira. Kan isaan lamuu kaafaman Guyyaa Qiyaamat. Kanaafi, akkana jechuun deebii isaanitti deebisee: “**Jedhi, ‘Rabbumatu isin jiraachisee ergasii isin ajjeesa.’**” Kana jechuunakkuma argitan kana dhabama irraa jiruutti kan isin baasu Rabbitiidha. “**Akkamitti Rabbitti kafartuu? Du’aa turtan, Inni isin jiraachise. Ergasii isin ajjeesa; ergasii isin jiraachisa.**” Suuratu (Al-Baqara 2:28) Uumiinsa keessan jalqabuu irratti danda’aa kan ta’e, isin deebisuu irratti caalatti danda’aadha. “**Ergasii Guyyaa Qiyaamaa keessa walitti isin qaba. Isa keessa mamiin (shakkiin) hin jiru.**” Kana jechuunakkuma isin jettan addunya tanatti kan isin deebisuu osoo hin ta’in, Guyyaa Qiyaamaa walitti isin qaba[6]. Takka takkaan namoota du’an addunyaa tanatti kan deebisuu osoo hin ta’in Guyyaa Qiyaamaa namoota jalqaba irraa kaase hanga dhumaa jiran bakka tokkotti walitti sassaaba. Kanas kan godhuuf isin jidduutti murteessu fi nama hundaa wanta hojjateef jazaaf kafaluufi. Kanaafu, yeroon Qiyaamaa dhufuun dura abbooti keenya fida jedhanii mormuun haqa irraa kan fagaateedha. Guyyaan Qiyaamaa qaxaroo guddaa namoonni itti wal gahaniidha. Mee itti yaadi, qaxaroon gahuun dura wanti karoorfame hojjatamuu danda’aa?

“Garuu irra hedduun namootaa hin beekan.” Namoonni baay’een haqiqa (dhugaa) Guyyaa Qiyaamaa hin beekan. Kanaafi, namni erga du’ee kaafamu akka waan hin danda’amnetti yaadu. Osoo beekumsi dhugaa qalbii isaanii keessa seene silaa Guyyaa kanaaf ni hojjatu, of qopheessu turan.

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَوْمَ تَقُومُ الْمَسَاءُ يَوْمَ مِيزِنٍ يَخْسِرُ الْمُبْطَلُونَ

“Mootummaan samiwwanii fi dachiin kan Rabbiiti. Guyyaa Qiyaamaan dhaabbattu, Guyyaa san warri soba hordofan ni kasaaru.” Suuratu Al-Jaasiyah 45:27

Rabbitiin olta’e itti aanse samiwwanii fi dachiin kan Isaa akka ta’anii fi too’annaaf aangoo guutuu akka irratti qabu beeksiisa. Mootummaa jechuun wanta tokko horachuu fi too’annaaf aangoo irratti qabaachudha. Samiwwanii fi dachiin kan Isaa erga ta’anii, wanta fedhe keessatti hojjachuu ni danda’aa. Kanaafu, akkuma jalqaba irratti isaan uume, isaan balleesse lamuu isaan deebisuu ni danda’aa jechuudha. Kanaafi ni jedha, “**Guyyaa Qiyaamaan dhaabbattu**” fi namoota iddo wal-gahii tokko irratti walitti isaan qabu, warroota sobatti amananii fi hordofan kasaaratu qunnama. **Baaxila (soba)** jechuun faallaa haqaa kan ta’ee fi wanta dhaabbata hin qabneedha. Hojiin isaanii sobaan waan wal qabateef baaxila (soba) badu ta’aa. Kanaafu, Guyyaa Qiyaamaa ni bada. Mindaan guddaa isaan jala darbuun adabbiif of saaxilu. Kanaafu, mindaa guddaa waan dhabanii fi adabbiif of saaxilaniif kasaaraa guddaa kasaaranii jiru

---

jechuudha. Namni daldala keessatti maallaqa guddaa jirenyaa isaa itti tolchu yoo dhabe, kasaare jedhamaa miti ree? Namoonni haqa Rabbiin irraa dhufe dhiisanii soba hordofan kunniinis mindaa guddaa qananii Jannataa itti argatan waan dhabaniif kasaaranii jiru. Rabbiin olta'aan rahmata Isaatiin kasaaraa irraa nu haa tiiksu.

Rabbiin guddaan olta'ee gabroonni akka of eeggataniif ciminna Guyyaa sanii itti aanse ni ibsa. In sha Allah kutaa itti aanu keessatti ibsa waliin ni ilaalla... Hangasi ragaalee fi waa'ee Guyyaa Qiyaamaa Kitaaba kanarraa dubbisuun ni danda'ama: "**Barzakha fi Guyyaa Qiyaamaa**" Linkii:
<http://sammubani.com/wp-content/uploads/2019/06/Barzakha-fi-Guyyaa-Qiyaamaa.pdf>

Kitaabban Wabii

- [1] Tafsiiru Ibn Kasiir 6/260-261, Zaadul Masiir 1143
- [2] Tafsiiru Qurxubii 19/164, Tafsiiru Xabarii 21/95
- [3] Tafsiiru Xabarii 21/96
- [4] Madda olii
- [5] Tafsiiru Ibn Kasiir 6/613
- [6] Madda olii

Date Created

September 25, 2019

Author

admin